

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱՅԼՆ

ԲԱԺՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պարսկաստանի համար տարեկան 10 ֆր. և կամ 4 րրլ. թղթգրմ.
կարգավոր և այլ տեղերի համար տարեկան 20 ֆրանգ.
Տնօրենությունն ինք կը վճարե լրագրող զրկելու փոստի ծախքը:
Բաժնեգրվողները կանխիկ կը վճարուին: Վեցամսեայ կամ եռամս-
սեայ բաժնորդություններ ալ կընդունուին, առանց ունե յաւելման
բաժնեգրվողները վրայ: Հաստի կը ծախուի ամեն տեղ 20 սանթիմ.
Նամակ և ծրար պէտք է զրկել հետեւեալ հասցեով. M. POR-
TOUKALIAN, rédacteur du journal Arménia. MARSEILLE (France)

Ե ՏԱՐԻ ԹԻՒ 86

1890 ՅՈՒՆԻՍ 21

ՅՈՒՆԻՍ 9 (2. S.)

ՇԱՐՄԱ

Կը հրատարակուի Գ. և Շ. Թ. օրեր

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Խմբագրութիւնը, եթէ հարկ համարի, համառօտելով և կամ
մասամբ միայն կը հրատարակէ իրեն զրկուած գրութիւններն:
Պարտաւոր չէ վերագրածուել հրատարակուած ձեռագիրներն:
Ծանուցումներ կընդունուին հայերէն և ֆրանսերէն լեզուով:
Ծանուցման 1 միջակ գիրը 1 սանդղիմ կարծէ. 1 զլխագիրը 2
սանդղիմ:

Les annonces, en français et en arménien, sont reçues aux bureaux de la
Rédaction (Rue Vacon, 50)

ՀԱՅՈՑ
ՀԱՅՐԵՆԱՍԻՐԱԿԱՆ
ՄԻՈՒԹԻՒՆ

==

ՆԱԽԱԿ ԵՒ ՄԻՋՈՑՆԵՐ

(Քաղաքի կանոնադրին)

«Հայոց Հայրենասիրական Միու-
թեան» նպատակն է աշխատել վար-
չական բարենորոգումներ մտցունելու
Թիւրքահայաստանի մէջ, Հայ Ժողո-
վրդի տեղական պէտքերին համե-
մատ: Հայ Ժողովրդի ցանկութիւնն է
իրաւունք ստանալ ազատօրէն ինք-
զինք կառավարելու որով միայն պի-
տի կրնան վերնալ այն հարստահա-
րութիւններ որոնք այսօր Հայաստա-
նի թշուառութեան և աւերակ դառ-
նալուն պատճառ կը լինին:

«Հայոց Հայրենասիրական Միու-
թեան» իւր նպատակ իրագործելու
համար իւր կարողութեան չափով կը
գործադրէ ամեն յարմար եղած մի-
ջոցներն, ժամանակի պահանջներին
համեմատ կաշխատի ներքին ոյժ գո-
յացունել Ազգին մէջ իւր ազատու-
թեան համար, հրատարակութիւններ
կանէ, դիմումներ կանէ որոց որ պէտք
է և նիւթագէտ ու բարոյագէտ կը
քաջալերէ անոնք որոնք անձնութեան
թեմա կաշխատին հայրենիքի ազա-
տութեան գործին:

Միութիւնը կունենայ իրեն բերան
եղող լրագիր որ, բացի զանազան լու-
րեր տալէ իբրեւ լրագիր, կը հաղոր-
դէ ընդհանրութեան ինչ որ Միու-
թիւնը ուզէ հաղորդել, աւելելու-
թիւններ կուտայ Հայաստանի և տա-
րաբնակ Հայերի գրութեան վրայ և
կը ծառայէ հայրենասիրական եռան-
գը արծարծելու Հայերին մէջ:

Ծանօթ. «Հայոց Հայրենասիրական Մի-
ութեան» անդամակցիլ կամ թղթակցիլ
ուզողներն պէտք է զիմեն հետեւեալ
հասցէին:

M. Portoukalian
(FRANCE) Marseille

* Հայոց Հայրենասիրական Միութիւնը
կը նպատէ Արմենիա լրագրի հրատա-
րակման:

ԲԱՅՈՒԱԾ Է
ԲԱԺՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

“ԱՐՄԷՆԻԱ”

2 ՏԱՐԵՇՐՋԱՆԻՆ ՀԱՄԱՐ

(1890 ՕԴՈՍՏՈՍ-91 ՅՈՒՆԻՍ)

Արմենիան կը հրատարակուի առա-
ջիկայ տարեշրջանին մէջ միեւնոյն ուղ-
ղութեամբ և շաբաթի երկու անգամ,
չորեքշաբթի և շաբաթ օրերն:

Տարեկան բաժնորդագրին է՝

Պարսկաստանի համար 10 ֆրանգ
կամ 4 րրլի թղթագրմ:

Եւրոպայի և այլ տեղերի համար 20 ֆր:

«Հայոց Հայրենասիրական Միու-
թեան» անդամներէն անոնք համար-
որոնք տարեկան 20 ֆրանգ Արմենիաի
բաժնորդագրին վճարելու անկարող լի-
նելին կը յայտեն խմբագրութեան
ուղղութեամբ մի նամակով, 10 ֆրանգ:

Անոնք որ 3 բաժնորդ կը գտնեն
Արմենիաի, մէկ օրինակ ալ 2րի կը
ստանան, բայց պայմանով որ 6 րեթ-
րերն ալ մէկ ծրար եղած մէկ անձի հաս-
ցիլն զրկուին:

Վեցամսեայ և եռամսեայ բաժնոր-
դագրութիւններ ալ կընդունուին սոյն
տարեշրջանի համար միեւնոյն հաշուով,
առանց ունե յաւելման:

Արմենիաի տնօրենութիւնն ինք կը
վճարէ լրագրող զրկելու փոստի ծախքը:
Բաժնորդագրիւններն կ'ԱՆԻՍԻՅ պէտք
է զրկուին:

Կը խնդրենք մեր բոլոր բարեկամ-
ներէ որոնք կը համակրին մեր գործի,
եռանդով ջանալ տարածել Արմենիան
ամեն շրջաններին մէջ ուր որ կրնան:
Որչափ աւելի յաջողիք շատ տարա-
ծել մեր թերթը ամեն կողմի Հայերին
մէջ, այնչափ աւելի շատ պիտի յաջո-
ղինք մեզ գաղափարակցիներ և ձե-
ւընտուներ ստեղծել: Մեր զօրու-
թեան գաղափրը մեզ գաղափարակցի
Հայերը շտապունելուն մէջ է: Պէտք է
աշխատիլ տարածել Արմենիան նոյն իսկ
անտարբեր համարուած Հայերին մէջ,
նոյն իսկ մեզ հակակարծիք եղողներին
մէջ: Փորձը ցոյց կուտայ որ անոնք
ալ հետզհետէ պիտի մօտենան մեզ,
անդադար լսելով և վերջապէս հա-
մոզուելով ճշմարտութեան:

ԲՈՎԱՆ ԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Մոսսա պէյի դատաստանք Եւ տեսալ-
ցութիւն հայ վկայներին հետ.—Արմենիաի
գրութիւնը.—Նամակ Թիւրքիաէն (Կ. Պո-
լիս).—Նամակ Պոլսէն (Ֆիլիպի).—
Պոլսէն իշխանի հետագիւրջ Ֆիլի-
պիի Հայերէն.—Հ. Գ. Ալիշանի պատաս-
խանք.—Ալեքսանդր Մելիք-Հայկազեան.—
Հայեր ի Թիւրքիա.—Արտասանման լու-
րեր.—Ծանուցումներ:

ՄՈՒՍԱ ՊԵՅԻ ԴԱՏԱՍՏԱՆԸ

ԵՒ ՏԵՍԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅ ՎԿԱՅՆԵՐԻՆ ՀԵՏ

Եւրոպայի թէ անգլիերէն և թէ՛
ուրիշ լեզուով լրագրներին մէջ կը
պատահին շատ անգամ Հայերի և Հա-
յաստանի վերաբերեալ գրուածներ:
Մենք հարկ չենք համարիլ այդ գը-
րութիւններին թարգմանութիւններն
միշտ գնել Արմենիաի մէջ, որովհետեւ
առաջին՝ որ եթէ ուղեք եւրոպական
ամեն լրագիրներին մէջ գրուածներն
հայերէնի թարգմանել, հարկ կը լինի
Արմենիան այդ թարգմանութիւններով
միայն լեցունել և շաբաթ մի քանի
թիւ հրատարակել. երկրորդ՝ որ եւ-
րոպական լրագիրներին մէջ Հայերին
նկատմամբ գրուածները եւրոպացի
ընթերցողներին համար նոր լուրեր են,
բայց Հայերին համար նորութիւններ
չեն. այդ լուրեր աւելի շատ և աւելի
ստուգութեամբ հրատարակուած կը
լինին արդէն Արմենիաի մէջ. ուստի
նախապէս հայերէն լրագրի մէջ Հա-
յերին կարգացած լուրերը եւրոպա-
կան լրագիրներին մէջ ալ հրատարակ-
ուելէ կամ արտատպուելէ յետոյ, ա-
նոնք դարձեալ հայերէնի թարգմա-
նելով Արմենիաի մէջ գնելը անօգուտ
աշխատութիւն կը սեպենք և ի զօր
զրաւել Արմենիաի էջերն. իսկ գա-
լով այդ յօդուածներին մէջ Հայաս-
տանի նկատմամբ եւրոպացիների ա-
րած խորհրդածութիւններին, մենք
Հայերին աւելի օգտակար և յարմար
կը տեսնենք բուն իսկ հայ սրտէ և
հայ մտքէ բխած զգացումներն ու
խորհրդածութիւններն իրենց ազա-
տութեան և իրենց վիճակի բարեւա-
լութեան համար:

Այսու ամենայնիւ, աւելորդ չենք
համարիլ գոնէ երբեմն երբեմն հա-
ղորդել մեր ընթերցողներին եւրոպա-
կան օտար լրագիրների արած տեսու-
թիւններն և տուած տեղեկութիւն-
ներն մեր հայեանկան գործերին նկատ-

մամբ, որով թէ մասամբ գոհացուցած
կը լինինք մեր ընթերցողների հետա-
քրքրութիւնը և թէ մի գաղափար կու-
նենան մեզ նկատմամբ եւրոպական
լրագիրներին մէջ գրուած, մանաւանդ
համակրական և հետաքրքրական,
յօդուածներին և հրատարակուած
լուրերին վրայ:

Ահա այս մտքով Լոնտոնի «Տէյլի
Նիւս» լրագրի լոնտոնի թուէն թարգ-
մանելով կը գնենք այսօր այստեղ հե-
տեւեալ թղթակցութիւնը որ Կ. Պոլ-
սէն գրուած է «Տէյլի Նիւս»-ին և հը-
րատարակուած է անոր մէջ սա վեր-
նագրի տակ. Մոսսա պէյի դատաստա-
նք.—Տեսակցութիւն հայ վկայներին հետ:

«Լսեցի որ դատական նոր նախա-
րար Բիշա փաշան ամեն տեսակ խոս-
տումներ տուեր է Հայոց պատրիար-
քին որ Մոսսա պէյի խնդրով վերստին
քննութեան առնելով գոհացում տայ
այն Հայերին որոնք անցած տարի Սուլ-
թանի կողմէն եղած յատուկ հրաւերին
համեմատ ելան Հայաստանէն ելան
այստեղ վկայելու համար Մոսսա պէ-
յին դէմ: Ուստի ուղեցի երթալ տես-
նել այդ մարդեր և իմանալ թէ իրենք
ի՞նչ կը խորհին այս ողբալի գործին
վրայ: Մի քիչ դժուարութիւններ կը-
րելէ յետոյ, երէկ գնացի գտալ իրենց
բնակած տեղը և բաւական գօտա-
րութեամբ կըցայ մի տեսակցութիւն
ունենալ անոնցմէ մի քանիին հետ:
Ասոնց մէջ էր նաեւ Կիւլիւզար անուն
աղջիկը, Քիւրդ պէկի ամենանշանա-
ւոր շահատակութեան զոհը: Այդ
խեղճեր ամենքն ալ հայրենիքի ցուէ
(nostalgie) բռնուած են և կը հառա-
չեն թէ ե՛րբ պիտի գայ այն օր որ
իրենց թողալուի վերագառնալ ի-
րենց գիւղեր. թէեւ թշուառ էին
այնտեղ, բայց դարձեալ հայրենիքը
սիրելի է իրենց: Ասոնց վերագարձին
մի ուրիշ մեծ արգելք ալ կայ, այն
է մահմետական թիւրք կառավարու-
թեան անիրաւութիւնը որ ամենա-
սոսկալի բռնապետութեամբ կը գե-
րազանցէ թիւրքի գաւառական տե-
ղային Վարչութիւններին մէջ: Այսու
ամենայնիւ, համեմատապէս լաւ լու-
րեր կըստացուին այժմ երկրին այն
մասէն, Պիթիւսէն, որին կառավարիչ
անուանուեցաւ Բէուֆ փաշա (1), Պէյ-

(1) Գրէթէ միշտ սպգւէս է. մի տեղ
նոր պաշտօնի անցնողները ի սկզբան լաւ
և արգարատել կերեւին և հետզհետէ ե-
րեւան կենն իրենց սոսկալի բռնու-
թիւններ:

բութի նախկին վարին . այնպէս որ եթէ այս խեղճեր ապահով լինին թէ Մուսա պէյին թոյլ չպիտի տրուի վերադառնալ, իրենք ամեն ներդրութիւն աչք առած իսկոյն պիտի վերադառնան իրենց երկիր : Բայց Բ. Դուռը կամ չկրնար կամ չուզեր տալ այդ ապահովութիւն և այդ դժբաղդ Հայեր, որոց թիւը 40ի չափ կը լինի, ստիպուած են չարունակել մնալ այդ ողբալի և սրտաճմլիկ դրութեան մէջ որ միշտ յոյսերով կերկարած գուրի :

«Կըսուի թէ Մուսթանը հրաժան ըրեր է որ Մուսա պէյին թոյլ չտան Հայաստան վերադառնալու . բայց քանի որ պաշտօնապէս հաստատ ապահովութիւն չէ տրուած, Կ. Պօլիս ապաստանած Հայերն կղզուշանան իրենց երկիր վերադառնալէ որովհետեւ եթէ Մուսա պէյ ալ գայ և զիրենք այնտեղ դնէ, ինք և իր գերդաստանի բոլոր մարդերն վրէժ պիտի առնեն Հայերէն :

«Առ այժմ Մուսա պէյ այստեղ կը բնակի մի տան մէջ որ իր տրամադրութեան տակ դրուած է Մուսթանի հրամանով . ասկէ զատ, երկու հատ ալ կնիկ տրուած է իրեն, այնպէս որ աւելի մի մուգամօթի կամ մի պատուաւոր հիւրի դիրքին մէջ կը գտնուի քան թէ մի եղեռնադործի, ինչպէս որ հարկն էր :

«Հայաստանէն հոս ապաստանած Հայերը որ կատարելապէս իմացած են բոլոր այս իրողութիւնները, տեսնելով այս ամենը սաստիկ կը յուսահատուին . բայց դարձեալ իրենց հաւատ դրած են անգլիական մամիկ աղդեցութեանը վրայ և կը յուսան որ նա վերստին կը բարձրացունէ իր ձայն ի նպատակ իրենց սրտէն զի շուտով թոյլ տրուի վերադառնալ իրենց հայրենիք : Թիւրք կառավարութեան վրայէն իրենց բոլոր վստահութիւն վերցած են և իրաւունք ալ ունին այդպէս անելու : Մուսթանի անունով իրենց եղած խոստումներն վստահելով այստեղ գալու համար իրենց երկրէ բաժնուած օրէն ի վեր մինչեւ այժմ, այդ խոստումներէ ոչ մէկն ալ չէ դուրս գրուած : Մուսթան մինչեւ Կ. Պօլիս իրենց ճանապարհածախքը պիտի վրձարուէր, այդպէս ապահոված էին Մուսթանին կողմէն . բայց կը պատմեն թէ Մուսթան մինչեւ Կ. Պօլիս իրենց անցած տեղերի հոյ բնակիչներն հոգացեր են ընդհանրապէս իրենց ճանապարհի ծախքերն և այստեղ ալ իրենց բոլորին ապրուստը որի համար շարաթական 10 անգլիական սկիւ չափ (250 ֆրանք) ծախք կերթայ, պօլսերնակ Հայերն են որ կը հոգան : Ինն ամիսէ ի վեր է որ այսպէս կերթան և այս մի ծանր բեռ եղած է Կ. Պօլիս Հայերին վրայ : Վերջերս Հայոց պատրիարքը Բ. Դրան ուշադրութիւն հրաւիրեց գործերի այս դրութեան վրայ և պատասխան ստացաւ Մեծ Եպարքոսէն (կենթապետ գոնէ որ Մեծ Եպարքոսէն տրուած լինի այդ պատասխան) թէ պէտք է վաճառել տոմար : Պատրիարքը շատ վախճալ կերպով պատասխանեց իրեն թէ

այդ անպատուութիւն կը լինի ոչ միայն հայ ազգին, այլ և նոյն իսկ Բ. Դրան . միթէ՞ պատիւ կը բերէ երբ այդ խեղճեր մուրացկանութեան վիճակին են : Թարկուելով, երթան օտար տէրութիւններ զեռապաններն յայտնեն իրենց եղածները և անոնց գթութենէն դարման և հոգածութիւն խնդրեն իրենց թշուառ վիճակի : Կիմանամ որ Պատրիարքին այս յայտարարութեան վրայ, իրեն խոստում տրուած է խնդիրը վերաքննելու : Երկու բան կայ որ այս րոպէիս շատ վախ կը պատճառէ Բ. Դրան և Պալատին . մէկը անգլիկներէն ազատական լրագիրներն են, մասնաւորապէս «Տէյլի Նիւզ»ը, և միւսն ալ՝ Օսմանեան կայսրութեան մէջ մի յեղափոխութիւն ծագելու երկիւղը, որի հետեւանքը կրնայ լինիլ մի օտար պետութեան կամ միջազգային վերահսկողութեան միջամտութիւնը Կ. Պօլիս մէջ : Աւելի կը վախնան «Տէյլի Նիւզ»ի արած յայտնութիւններէն քան թէ դիւանագիտական ծանուցագրիւնքէն որոնք կը մերժեն . որովհետեւ «Տէյլի Նիւզ»ի գերածները կը ներկայացունեն Անգլիայի հանրային կարծիքը որ գիտեն Թիւրքերն թէ իրենց նպատակաւոր չափով ինի երբ մի յեղափոխութիւն ծագի Թիւրքիայի մէջ : Ո՛չ Մուսթանը և ո՛չ ալ իր խորհրդականներ՝ գիւրահասկանայի պատճառներով, պիտի ուզեն որ մի Միջազգային վերահսկողութեան (International Control) իրաւունք տրուի Թիւրքիայի մէջ . ատով պիտի զրկուին իրենց բացարձակ իշխանութեան հեռքերէն անգամ : Այսու ամենայնիւ, եթէ կատարելապէս հասկընան ալ որ անիրաւութեան և հարստահարութեան որոնք այսօր աւելի սաստկացած են քան երբէք, այսպէս չարունակուելը իւր վերջ պիտի դնէ օտարի միջամտութեան և վերահսկողութեան և մի արմատական փոփոխութեան մէջ, դարձեալ պէտք է այդ համարին այն միակ փրկութեան միջոց որին պէտք է դիմեն Թիւրքերն նոյն իսկ իրենց սեփական օգտի և իրենց րայա քրիստոնեայների օգտին համար :

ՍՐՄԷՆԻՍԻ ԴՐՈՒԹԻՒՆԸ

Լոնտոնի «Տէյլի Նիւզ» լրագրին մէջ կը կարդանք հետեւեալը որ Կ. Պօլիս իր թղթակից հեռագրած է իրեն .

«Արմէնիսէն եկած մասնաւոր նամակներ կը տեղեկացունեն որ ոչ մէկ բարեփոխութիւն եղած չէ երկրին մէջ . կառավարութիւնը մասնաւոր ուշադրութիւն դարձուցած է արդիւնքը որ Արմէնիսէն լուրեր չհաղորդուին ուրիշ տեղեր : Մէկ թղթակից կը գրէ թէ տեղական իշխանութեան կողմէն մարգիլ յատկացած են որոնք նախ կը կարգան փոստին յանձնուելիք նամակները և յետոյ կը յանձնեն փոստին : Միակ լաւ լուրն այս է որ Շէվրէթ փաշան Երզնիսէն պիտի ելնէ երթայ Պաղատ : Կըսուի թէ Երզնիսի հիւպատոս Պր. Քիլիֆօրտ Լոյտ խնդ

րեր է որ իրեն օգնելու համար դերհիւպատոսներ զրկուին Հայաստան որովհետեւ ինք մինակ անկարող է կառավարութեան տեղեկացունել միայն . չափ ընդարձակ երկրի մէջ անցած դարձած բոլոր բաները : Միեւնոյն թղթակիցը կիմացունէ ինձ թէ երկու ուսուսպներ որոնք իրենց համակրութիւն կը յայտնեն Հայերին, յետ կանչուեցան Արմէնիսէն : Ռուսիա, թէեւ առերեւոյթ չատ մը բաներ կընէ, շատ յօժար չերեւիր պաշտպանելու Արմէնիսի մէջ խռովութիւնները : »

ՆԱՄԱԿ ԹԻՒԻՐՔԻՆԸ

Կ. Պօլիս, մայիս 30/11, յունիս 90
Վերջապէս այս տարի ալ կատարեցաւ Սահմանադրութեան տարեգարձի հանդէսը : Վերջապէս կըսեմք, որովհետեւ թիւրք կառավարութիւնն հրաման չէր տար, հետեւաբար բաւական բանակցութեան նիւթ եղաւ ի մէջ Պատրիարքարանի և Բ. Դրան :

Արդէն մի քանի Հայեր որեւիցէ տեղ մը եթէ հաւաքուին և տեսակցին, լրտեսներն որք կը վխտան Կ. Պօլիս մէջ, իսկոյն անդալի կերպով մօտենալով անոնց, կը ջանան իմանալ խօսուածներն և մինչեւ իսկ իրարմէ բաժնել կը փորձեն : Հետեւաբար Տարեգարձի առթիւ այնքան հազարաւոր Հայոց համախմբուին լաւ չէր երեւիր թուրք կառավարութեան աչքին, մասնաւոր երբ իմացեր էր թէ Խրիմեան Սրբազան պիտի պատարագէ : Թէպէտ բանակցութեան արդիւնքը մեղ նպատակաւոր եղաւ ի վերջոյ, սակայն փոխանակ Ամեն Խրիմեանի մի ուրիշ եկեղեցականի պատարագել և քարոզելն առաջարկուեցաւ և առայս Սրբանշատանց եպիսկոպոսն հրաւիրուեցաւ : Հանդիսի յայտարարութեան ուշանալն ալ արդիւնքն է այս դարձուածներուն . ուրիշ տարիներ երբ շտաբ չառաջ կը հրատարակուէր, այս տարի հաղիւ հանդիսի շտաբուն սկիզբը ծանուցուեցաւ :

Ճշմարտութիւնը դրած կը լինիմ երբ ըսեմ որ ոչ թէ Սահմանադրական տարեգարձ կատարելու գնացի, այլ նոր հիւանդանոցի աւարտելու շէնքերն տեսնելու և վերջապէս Հայոց սեպհական մի վայրի մէջ գրօնելու : Կը կարծեմ թէ ժողովրդեան մեծամասնութիւնն ալ այս մօտք գնաց հանդիսին զի Սահմանադրական հանգէսը կարծես թէ այլ եւս Հայոց Սահմանադրական շարժման յիշատակին չէ նուիրուած, այլ Թիւրքիոյ Վեհապետը անդր քան զայնի գովաբանելու համար հանդէս մ'է կատարուածն : Փաստեր կուգէք . ահա . Թիւրքերն երբ երկուին, մասնաւոր երկու երգ ալ նոր յօրինուած մի միայն Մուսթանին համար (այս ալ նոր մօտ է) . պաշտօնական անձանց թիւքերէն խօսին (Անուններն չեմ ուզեր յայտնել, ինչպէս և չեմ ուզեր ուրանալ թէ յարգելի բացառութիւններ ալ կան միշտ : Այդ թիւքախօս լինելու մօտ

թիւնն դժբաղդաբար մինչեւ իսկ եկեղեցին ալ կը մտնէ, Թաղականաց սենեակներն, նոյն իսկ Պատրիարքարանի պաշտօնեայք և մասնաւոր երեսփոխանք աղգին . կերելի թէ ատոնք կը կարծեն որ օտար լեզուով խօսելով, վսեմութիւն մը կուենան իրենց անիմաստ խօսքեր . ամօթ չէ՞ մեղ և նախատինք չէ՞ այս մօտ . թիւնն . գէթ չըջակայ աղգերէն օրինակ առնենք . Յոյներն ինչպէս միշտ յունարէնը կը քշեն յառաջ) և այլն :

Հիւանդանոցի Պատ. Հոգաբարձութեան մատուցած ծառայութիւնները ստուգիւ շատ մեծ են, մասնաւոր վերաշինութեան դործին մէջ . սոցա համար՝ որք յիշուի բարեխնամ և ճշմարիտ բարեխնամներ են եղած, պարտք է մեղ ամենիս ալ շնորհակալութիւն յայտնել հրապարակաւ :

Վ. Տ.

ՆԱՄԱԿ ՊԱՆԿԱՐՔԻՆԸ

Ֆիլիպէ, մայիս 30/11, յունիս 1890
Մի քանի տարիներէ հետէ տեղոյս հայ դպրոցականութեան մի մասին մէջ դժուարութիւնք անպակաս են, Ազգային Սահմանադրութեան տարեգարձի հանդիսին տեսնան առթիւ : Տեղոյս ջորպաճիկերու մի մասը դարմանալի և ամեն կարելի միջոց ձեռք կառնու խափանել տալու այս ազգային տօնին կատարումն, թէեւ բարեազգաբար ապարդիւն կը մնայ միշտ, շնորհիւ պոռկար կառավարութեան աջաբընութեան և ազատամտութեանը : Այս տարի մասնախմբի կողմանէ պաշտօնապէս նամակ գրուելով առ Թաղ խորհուրդն, խնդրուեցաւ որ թոյլ տրուի իրենց կատարել սոյն հանդէս համախմբելու ընդ դրօշի միութեան : Յալի սիրտ կիմայնէր Թաղ խորհրդոյ Տիար Ատենապետն որ անկարելի էր միանալ քանի որ նախորդ տարուայ իսկ առթիւ տեղի ունեցած վիճաւոր և հաւաքեալ ստորադրութիւնք կան և մնան արձանադրութեանց մէջ : Մասնախմբի պատգամաւորութեան (որ գացեր էր բանակցելու այս առթիւ Տիար Ատենապետի տունը) ամեն ճշդութեամբ զանոնք միացնելու առթիւ ջան ի գործ դրուած՝ ապարդիւն մնալով, պատգամաւորութիւնը բոլորովին վշտահար ետ է դարձեր : Մասնախմբին ամեն զրհուրթիւն ընկելու տըրամադրութիւն ցուցուց հակոտակ կուսակցութեան եթէ հարկ լինէր . սակայն ասոնք իբր Աստուածային պատգամ իրեանց խօսքն անդարձ ցուցին . . . : Կարգադիր մասնախմբին՝ գոհութեամբ և շնորհակալութեամբ կիմացուեան որ այս դժուարութեանց հանգէս չը վարանելով, առկաւին ի վաղորդեաց դործի ձեռնարկելով երկու աւուրց մէջ ամեն ինչ պատրաստ, որոնց հանդէսը կատարել Մարիցա գետի կղզւոյն մէջ : Արդ կիրակի օր, ամսոյս 27ին, առաւօտուն եկեղեցի չդպրած իմացալ թէ քահանայք և զպիւրք եկեղեցական արարողութիւնքն ըստ կարելոյն փութանալի աւարտելու ջանը կրնեն : Գիտէք թէ ինչ էր իրենց նպատակ . «Եկեղեցին աւարտելով, երբ ըստ սովորութեան, հանգէսը կատարող ժողովրդեան մի մասը դար դրօշն ի ձեռքն և նուաղածուաց խմով, պատարագն աւարտած և եկեղեցւոյն դուռները փակ դռնելով իբր թէ ամօթաւոր(?) ետ դառնային : » Ընթերցող, ձեզ կը թողու՞մ այս խայտառակութիւնը քննելով ըստ այնմ երբայնցնել : Մասնախմբին անդամք ջը զայրացան, թէպէտ ամեն ինչ ի գործ դնելու կարող էին զի իրաւունք ունէին :

... 1890 ...

որովհետեւ անկարելի է որ այս տեսակ տարօրինակ մի բանին անտարբեր սիրտ մը գտնուի, սակայն համբերող եղանակով հանդիսանալով Մասնաւոր անդամներն Տիար Գ. Յ. Թ. ի, որ նախորդ տարիներու փորձը ի նկատի ունենալով, առաջինը կանոնաւոր եկեղեցի գաղտնի էր և տեսնելով արարողութեան շուտ, այսինքն ժամը 7½-Տին աւարտելու նպատակաւ եղած ջանքերն, պէտք եղած առարկութիւնքն Աւագերէցին ըրած էր, որ յետ այսորիկ արարողութիւնքը դանդաղորէն շարունակել սկսելով ըստ իւր խոստման ժամը 10ին աւարտեց, որով ժամանակ ունեցան հանդիսականք եկեղեցին հասնելու: Յետ որոյ պատարագէի քահանայն սեղանէն իջնելով և երգեցիկ դպրաց առաջնորդութեամբ բաղի ելան, և հոն պահպանելով մ'ընելով ներս քաջուեցան: Չը մոռնամ նաեւ ըսելու որ այդ անկարգութեան յետոյ, ժողովուրդը սիրաշահելու համար անշուշտ, հոգեհանգստեան պաշտօն կատարեցին Տիար Նիկա Տնտեսանի, Սահմանադրութեան երգերն ձայնագրելով հրատարակողի և այդ իսկ պատճառով զորս գնացողի հոգեւոյն հանգստեան համար: Յետոյ ժողովուրդը Սահմանադրութեան դրօշին ներքեւ և նուագածուաց խմբին առաջնորդութեամբ քաղաքիս երեւելի թաղերէն անցնելով գնաց ի հանդիսաւայրն ուր և զը տաւ բազմութիւն ժողովուրդի սպասող սոյն խմբին: Հիւրերը պատուասիրուելէ յետոյ, նուագածուաց խումբը մերթ հայկական, մերթ օտար երգեր նուագելով, կէսօրէն յետոյ ժամը 3½ին, պուլկար կառավարութեան հրաւիրուած պաշտօնեայք և այլ աղբայրներ, որոց անուանքն աւելորդ չեմ համարի յիշելու, որք են Տ. Տ. Տաքթիօր Գարաբազեան, իրաւաբան նախագահ գաւառական ատենին, Վ. Նետիլէֆ փաստաբան, Սլավի Գիւսաքօֆ, ուսուցիչ գրականութեան Ֆիլիպի պուլկար ժիմնապետ, Ա. Բ. Սէմէրճիէֆ, լրագրատէտ «Բլադիմիր» թերթին, Խ. Կէնատիէֆ, լրագրատէտ «Ռոզա» թերթին, Եւուլան Սթոյանովիչ, նախկին ընդհանուր Տեսուչ սուրհանդակաց և հեռագրաց ընդհանուր Պուլկարիոյ, գոհութեամբ կիմացնեմ որ հաճեցան պատուել մեզ իրենց ներկայութեամբ հանդիսին փայլէ կրկնապատկելով:

Ժամը 4ին, ընթերցել սեղանը արդէն կազմակերպուած, իւրաքանչիւր որ նշուած իրեն յատուկ տեղն, և Տիար Գ. Յ. Թ. առաջարկեց առաջին բաժակն Ն. Ա. Բ. Ֆէրաինան իշխանի կենացը: Ետոյ Տիար Յ. Կ. Ս. Հայոց և Պուլկար աղբաց կենացը: Յետոյ Տիար Ս. Գիւսաքօֆ՝ անհաշտ աչքով դիտելով տեղացւոց ըստ մեծի մասին ներկայ չգտնուելն, այդ առթիւ գիտողութիւններն ըրտա անմխարանութեան յառաջ եկած չարեաց վերայ և միաբանութեան օգուտը այնպիսի ազդի մը համար, որ ներկայի Պուլկարիոյ անցեալն է, ըսաւ: Որուն պատասխանելով Տիար Գ. Յ. Թ. շնորհակալութիւն յայտնեց և ըսաւ:

«Հայ եղբա՛րք, սոսկայնի կըմբռնեմ Տիար Գիւսաքօֆի առ մեր աղբ տածած համակրութիւնը և զգացումն, քանզի այն աղբ ոյր անդամն է և Պարոնը, ունէր անցնալ մը համանման մեր ներկային, ուստի կրնայ զգալ մեր կացութիւնը քանզի նոյն դրութեան մէջ իսկ էին ուր կը գտնուէինք մենք այսօր: Այսօր նոքա կը վայելին աղատութիւն, որուն մասնակցեցինք և մեք պանդուխտաց այս աղատ հողին վրայ: Բայց այժմ առնեմք օրինակ այս աղբին որ մեզ բաղդակից էր անցնալին մէջ: Զարթեցնէ նոյն շուրջով և ապահով ըլլամք որ մեք ալ պիտի ունենամք ապագայ մը նման պուլկար եղբարց ներկային:»

Յետոյ Տիար Ա. Բ. Սէմէրճիէֆ հետեւեալն ըսաւ:

«Հայ եղբա՛րք, այսօր ինչպէս հոս ձեր ազգային, նոյնպէս և ի Վրացաց մեր ազգային տոն կը կատարուի մի պուլկար հերոսի յիշատակին արձան կանգնելու առթիւ: Այդ հերոս չէ ինչպիսի արեւն իսկ ազգիս ազատութեան: Դա է Մեծն Պոթլիֆ: Ուստի խմենք այս բաժակը անմահին հոգեհանգստեան և ինքերեք Տիրոջ մէջ որ հասցնէ հայ զաւակներ նման մեր հերոսին, որով Հայաստան պիտի կըրնայ ազատիլ իր կաշկանդեալ վիճակէն և Հայք պիտի ունենան փայլուն ապագայ մը ինչպէս ունին անցեալ մը:»

Յետոյ Տիար Վ. Նետիլէֆ բաժակ առաջարկեց իրենց սրտով և գործով իսկ հայրենասիրական եռանդ ցուցնող հայ արհեստաւորներու կենաց: (Մենք ունիմք ընկերութիւն մը 104 հոգիէ բաղկացեալ, որոց 96ը պարզ արհեստաւոր են և մնացորդը վաճառականական ճիւղին կը պատկանին: և այս հանգէսը կատարելագործ ունի էր ամենուրեք կողմանէ իրեն ճիւղին վերաբերեալ աշխատութիւնը ձրիապէս կատարուելով:)

Սեղանէն յետոյ տեղւոյս՝ երիտասարդութեան Տիար Յ. Կ. բանաստեղծութիւն մ'ընելով, բացատրեց պարզ կերպով Սահմանադրութեան յառաջ բերած բարիքն և Հայոց համար դատարարութեան պէտքը: — Յետոյ Պրն. Լ. Ո. պուլկարեւելն լեզուով բանաստեղծութիւն մ'ըրաւ, որոյ մի մասն կրնամ յիշել որ հետեւեալն է. «Պուլկար եղբարց նուիրական և արեւան գնով ձեռք բերած սրբազան հայրենեաց հողին վրայ, մեք Հայքս իրր եղբայր կը նկատուինք և ո՛չ օտար: Եւսանք որ սոյն համակրութիւնը ամեն դիպաց մէջ պատրաստ պիտի ըլլան մեզ ընդհանուր...»

Դարձեալ տեղւոյս երիտասարդութեան Տիար Յ. Ա. Բ. բանաստեղծեց, նիւթ ունենալով Սահմանադրութեան կատարած ազդեցութիւնը ներկայիս մէջ և զայն տոնելու պատճառներուն և նպատակին տեղւոյն համեմատ փոփոխումն, պարզելով հակառակ կողմի եղած առարկութիւններն և ցուցնելով անոնց դարմանը:

Յետ որոյ նուագածուք սկսան նուագել պուլկարական ազգային պարն, որոյ առաջնորդն էին Տիար Վ. Նետիլէֆ, Ա. Բ. Սէմէրճիէֆ և այլք փոխադարձաբար: Աւելի յետոյ, երբ մութը կոխելու վրայ էր, սկսաւ հրախաղութիւն որ տեսնեց մինչեւ կէս գիշեր և այսպէս վերջացաւ այս ազգային հանգէս: Տեղացիներէ շատերն չեկան. կը ցաւինք յոյժ, բայց մեք մեր պարտքը կատարեցինք: Կը յուսամ սակայն թէ յառաջիկայ տարի այլ եւս այս գոծութեանց պատճառներն լաւ մը պարզուին և տեղի չթողուն ո՛չ ազգային պատուոյն բռնաբարման և ո՛չ ալ այս կարգի ամբարի անպատեհութեանց:

Այսպիսի երկար քննադատութեանց մտնելիս ուրիշ նպատակաւ չէ, բայց եթէ հասկցնել իրենց այն մեծ սխալը որով պատճառ կըլլան ազգին մէջ երկպառակութիւններ հանելու և այդ կերպով գուցէ նոյն իսկ օտար ազգաց ընդմիջման եւս պատճառ ըլլան: Ասոնք կը գըրեն միայն նպատակաւ որ եթէ գտնուի իրենց մէջ մեր սոյն դրութեան իւրաքանչիւր բառը հերքող մի գրիչ, թո՛ղ երեւան դայ և իր պատիւն կամ դատը պաշտպանէ, եթէ կը գտնէ այս գրութեան բոլոր մէջ աւելորդ կամ արեւատակեալ կամ անցող եղած մի գործ: Այս հրապարակաւ կը գրեմ և կը հրաւիրեմ զանոնք մեզ հետ միութեան, ո՛չ միայն մեր սիրելի հայրենեաց և ազգին, ո՛չ միայն իրենց պատուոյն և անձնասիրութեան նըկատումներով, այլ և նոյն իսկ օտար ազգերէ անկամեալով այս ցաւալի վիճակին դարման տանելու համար: Մենք պատճառ մը չեմք գտնել իրենց անմխարանութեան շարունակուելուն համար: Եթէ իրենք ունին, կրնան հրապարակաւ յայտնել զայն:

ԹՈՒԳՈՒՄ

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱԻ ԻՇԽԱՆԻՆ ՀԵՌՈՑԻՐԸ
ՖԻԼԻՊԷԻ ՀՍԵՐԻՆ

«Պայքանքի Զօրաւ» պուլկար լրագրը հրատարակած է հետեւեալը:

Անցած կիրակի օր (մայիս 27/8 յուլիս), Ֆիլիպէի հայ հասարակութիւնը տօնեց իւր Ազգային Սահմանադրութեան հրատարակուելուն 30դ. տարեգարծը: Հանդիսին Կարգադիր Մասնաժողովի նախագահ Պր. Թամիրեանց պատիւ ունեցաւ այս առթիւ զրկել Ն. Ա. Բ. Իշխանին ի Վրացա հետեւեալ հեռագիրը:

«Բարձրապատիւ Տէր,
«Ֆիլիպէի հայ հասարակութիւնն որ այսօր իր ազգային հանգէս կը տօնէ, խորին յարգանքով կը մատուցանէ Ձեր Արքայական Բարձրութեան իր հաւատարիմ և անձնուէր հպատակութեան զգացումներն արտայայտութիւնը: Կը մաղթենք, Բարձրապատիւ Տէր, Ձեզ երկար կեանք ի պատիւ և ի փառս Հայրենիքին:»

Ն. Ա. Բ. Իշխանի կողմէն հետեւեալ պատասխանը հեռագրուած է, իշխանական Դիւանատան քարտուղար Պր. Մօրօվէնօֆի ստորագրութեամբ:

«Նորին Արքայական Բարձրութիւնն որ տալիս շնորհակալութիւն կը յայտնէ Ֆիլիպէի հասարակութեան և հանդիսին Կարգադիր Մասնաժողովին, իրենց հաւատարմութեան և անձնուիրութեան զգացումներին համար որ արտայայտած են ազգային տօնին առթիւ:»

ԳԵՐ. Հ. ՂԱԽԱՆԻ ՊԱՐԵՄԻԵՐ
ՊԱՏԱՍԽԱՆԸ

ԳԵՐ. Հ. Ղ. Ալիշան հետեւեալ տպագրուած շրջաբերականն հանձն է, պատասխանելու համար իր յոբելեան շնորհաւորող բազմաթիւ հայրենակիցներին:

ԱՌ. ԲԱՐԵՄԻԵՐԺՈՂՍ
ՅԻՄՆԱՄԵՆԱՅ ՅՈՒՆԻԻՆԻՍ
ՈՂՋՈՅՆ ԵՒ ՇԵՈՐՀԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ

Երբ երկու տարի առաջ կը հարցնէին շատք ի ձեռն լրագրաց և առանձնակի, թէ ե՞րբ պիտի կատարուի յիշատակ Յոբելինիս, ծանուցուեցաւ ի ձեռն նոյն լրագրաց թէ թուական և թէ՛ յոբելինի տեսակն, ըստ գիտման Միարանիցս և առաւել եւս իմ: որ էր Քահանայութեանս յիշատակեալն: Բայց Ազգայինք մեր ուղեր են ասոր հետ, մանաւանդ թէ ասկէ դուրս, Գրականութեան յոբելեան մի կատարել տալ և հանդիսացնել: և միով հայրենասիրական հոգեւով զբոցեալ՝ իրենց բնիկ և դաղթականութեան հեռաւոր կողմերէ, ամեն դասէ, կարգէ և սեռէ՝ անհատք և միարանք, ծանօթ և անծանօթ, աննախանձ և անխոր, պէսպէս օրինակաւ, նուիրալիք, գրովք, հեռագրովք, և լրագրովք յայտնեցին իրենց մտերմական, բանասիրական և ազգասիրական զգացումները, մաղթանք, օրհնութիւնք, ուղերձք և նուէրք: Երովք ստիպեն զիս թողու ինձ իմ նախնական փափագս և գիտմունքս, որ էր յիշել զսիրելի և զըն-

թացս Քահանայական յիշատակիս*, իսկ դրաւոր ինչ վաստակքս ուղղել միայն յօգուտ և ի ծանօթութիւն ազգայնոց և ոչ յառիժ գովասանութեան: — Այլ երբ այսպէս իրեն անգիտաբար քար մի ձգելով առ մեծաքանակ և թնդացող զանգուած (հայրենեաց), անկէ այսքան մեծաձայն հնչուեց անդադարձան, որոց ոչ կրնայ յաղթել ձայնս՝ և ոչ հաւասարել իրմէ առթած արձագանգաց, հարկ է որ անոնց հետ ալ խառնուի: և ես առանց շատ հեռանալու իմ գիտմանէս՝ յայտնեմ ամէն Բարեմաղթողացս, — Յարգելի Երիցանց, Տնարց և Տիկնայց, Լրագրապետաց, Ուսուցչաց և Ուսանողաց, Բարեգործական՝ Գրասիրական՝ Գարգանքէր Ընկերութեանց, Քաղաքաժողով Հասարակութեանց և Գաղթականաց, և ամենայն բարեկամաց, — (որոց չկրցայ կամ չպիտի կարենամ առանձինն գրով պատասխանել, և որոց անուանքն և որպիսութիւնք՝ թերեւս ծանուցանեն օրագիրք), իմ շնորհակալութիւնս, երախտագիտութիւնս և համակրութիւնս: որք եթէ շատ չափաւոր երեւին առաջի աջնալի ճօն և առաւելալանց բացատրութեանց Բարեմաղթողացն, ես ալ իրենց սիրոյ և բարեկամութեան անչափութեան դէմ՝ տպաւէն ունիմ անչափ մի: — ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ: Արգարեւ մեծ պատիւ է ինձ՝ որ կերպով մի զսա պատկերելով կամ թափանցիկ քօղով մի պատկերով, իսկապէս նա ինքն ըլլայ և է նպատակն ամենայն և ամենուտ եկած թօթափուած զգայուն նետերու, որք ոչ միայն ի կորովի ալ և ի գորովի գրկաց թռան: Որոց ամենեցուն միանգամայն մատուցանեմ խօնարհ և ջերմ շնորհակալութիւն և օրհնութիւն, ըստ կարգիս, վիճակիս և հասակիս: այլ և գոհութիւն և ինքութիւն՝ վասն այսքան ծաւալեալ և ծածանեալ Հայրենասիրութեան, ի փառս Աստուծոյ և Սրբոց նորա՝ պաշտպանաց ազգիս:

Հ. ՂԱԽԱՆԻ Մ. ԱԼԻՇԱՆ, Մ. ՄԻՎԵՆԻՆԻ, Ս. ՂԱԳՐԱՆՎԱՆԸ
26 Մայիս = 7 Յունիս, 1890

ԱԼԵԿՍԱՆԴՐ ՄԵԼԻԻՔ-ՀԱՅԿԱԶԵԱՆ

Թիֆլիսի լրագիրներէն մէջ տրիստութեամբ կարգացինք թնդանօթաձիգ դրքերի հրամանատար Ալեքսանդր Մելիք-Հայկազեանի մահագոյժ որ Փօթիէն հաղորդուած է: Հանդուցեալ մի աղբասէր Հայ էր որ իր ծախքով մի քանի հայ երիտասարդների բարձրագոյն ուսումնական տուած է, զանազան բարեգործական նպատակների համար տուած

* Իրեւ հաւատարմութիւնս և իրեն պատու ինչ հիշուեալ, համարձակեմ ընծայել ներողամիտ բարեկամաց, Յոբելինիս սկզբան՝ այսինքն քահանայ-ձեռնագրութեանս նախնեթաց օրը (6 յունիս, 1840) գրած տողերս:

(Այդ առթիւ զրուած գրաբար և ուսանաւոր Չ գրութիւններ կցուած են շրջաբերականին: իՄԲ.)

նուիրատուութիւններ արած և մի քանի աղագոյն գիրքերի հրատարակութեան ծախքն ինք իր քսակէ հոգացած է: Նորա անունը՝ որ իբր մեկնաւոր դրոշմուած է բացի մի քանի գիրքերէ և Րաֆֆիի ԿԱՅՄԵՐԻ ճապարակը, անջնջելի կը մնայ հայ սիրտերի մէջ:

Հայրենասէրների յիշատակը կօրհնուի մինչև յաւիտեան:

ՀԱՅԵՐ Ի ԹԻԻՐԲԻԱ

Ալաշկերտի և Պայազիտի Առաջնորդական Փոխանորդ Արթ. Մամբրէ վարդապետ Պէնկէան թիւրք կառավարութեան կողմէն իբրեւ յեղափոխական մէկը ոստիկանների հսկողութեամբ բերուել է Կարին, Կ. Պոլիս դրուելու համար: Կարինի Առաջնորդ Գեորգի վարդապետ իւթիւնեան երաշխաւոր լինելով, ազատ թողուել է Կ. Պոլիս երթալու համար առանց հսկողութեան: Արթ. Մամբրէ վարդապետ Կ. Պոլիս է այցած:

Կ. Պոլսէն մեկ կը հաղորդեն թէ վանի Արտամետ գիւղացի Նաւոյեան Յակոբ անուն անձը իբր կասկածելի ձերբակալուելով բանտարկուած է մի քանի ամիսներէ ի վեր և ոչ ոքի չեն թողուր տեսակցել իր հետ: Իբր թէ իր վրայ դառնուած են գիրքեր և լուրագիրներ որոնք վտանգաւոր համարուել են ոստիկանութենէն: Կե. ընել թէ խեղճը լրտեսների չարամբութեան մի զոհ եղած է:

Լուր կայ թէ «Հայոց Միացեալ ընկերութեան» վարժարանների նախկին Փոխ-Տեսուչ Պր. Մարկոս Նախանեան որ Երուսաղէմ աքսորուած է 4 տարիներէ ի վեր, կայսերական ներման արժանի համարուել է, Երուսաղէմի պատրիարք Ամեն. Յարութիւն Սրբազանի միջնորդութեամբ: Պր. Մարկոս Նախանեանէն երգում առնուած է որ կայսերական կառավարութեան հաւատարիմ լինի, իբր թէ արդէն անհատարարութիւն մ'արած լինէր:

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ԼՈՒՐԵՐ

Սպանիաի մէջ մի տարածուած լինելով որ կը կարծուի թէ քօլէրա է, Ֆրանսական կառավարութիւնը առողջական զրուշութիւններ ձեռք առած է սահմանազրկութիւններ վրայ, թէ՛ ծովի և թէ՛ ցամաքի կողմէն:

Իտալիայի Ումպերթօ թագաւորը Թագուհուն հետ միասին Պերլին պիտի երթայ աշնան ժամանակ, Նախարարապետ Պր. Բրիտի յուլիս 1ին Բարլոպատի ջուրերը պիտի երթայ ուր պիտի գայ նաև Աւստրիական Բալնօքի կուր:

Չրոյց կայ թէ Ալմանիայի Վիլհէլմ կայսրը մտադիր է դարձեալ մի ճանապարհորդութիւն անել Պետերբուրգ:

Ամերիկեան երկիրներին համար Ալմանիա և Անգլիա բաւական ժամանակէ ի վեր իրար հետ բանակցելով,

համաձայնութիւն գոյացուցել են այժմ որ Ալմանիան Անգլիային թողու Սօմալիների և Վիթիերի երկրը և ինք փոխարէն ուսանայ Անգլիայէն Հէլիկոլանտ կղզին: Անգլիական լրագիրներէն ուսանք այս առթով սաստիկ դէմ կը գրեն Լորտ Սալպարիին:

Եգիպտոսէն կիմացուեն որ Նեղոս գետին այս տարի չուտով յորդելը յոյս կուտայ որ հունձքը առատ պիտի լինի:

Սերպիայի թագաւորութեան խընամակները ուղարկութեամբ կը հսկեն Նախկին թագաւոր Միլանի վրայ որ այժմ Պէլկրատ կը գտնուի: Ռուսները կը կարծուի որ Աւստրիայի դրոշմաւոր կուզէ նորէն գահը բարձրանալ:

Կրէտէն կիմացուեն որ Աթոքօրօնի մէջ մի թիւրք զինուորական միջնորդական սպաննած լինելուն համար գիւղացիները զենքի դիմել են և արիւնահեղ կուռ է եղել: Գիւղացիները զարնուել են Նիկիա զօրքերին հետ և այնուհետեւ իրենց մէջէն խուսբեր զատուելով ապստամբական հրոսակներ կազմել են:

Իտալիայի և Ալմանիայի դեսպաններն յաջողել են Մարքի Սուլթանն ալ երթարկել երբեակ գաշնակ ցուծեան աղղեցութեանը: Իտալացի սպայներ գնացած են Մարք, հսկելու համար Ալթէրիայի Ֆրանսական սահմանազրկին վրայ շինուելիք ամրութիւններին:

Պուրթէի վաճառական դատարարին մէջ մեծ յաղում կը տիրէ Ֆրանսական Խորհրդարանի այն որոշման պատճառով որով Յրանսա ներմուծուած մարտիկների մաքսագինը աւելցաւ: Ռուսներէն մեծ քանակութեամբ Յրանսա կը զրկուէր այդ ապրանքէն:

ԾԱՆՈՒՅՈՒՄՆԵՐ HISTOIRE D'ARMÉNIE ILLUSTRÉE

Un livre réclamé et attendu depuis longtemps, j'ose le dire, c'est l'histoire de l'Arménie, d'un peuple qui remonte à la plus haute antiquité et que l'Europe ne connaît pas, malgré toutes les publications de quelques orientalistes spéciaux.

On trouve bien quelques brochures écrites par des savants, qui ont eu à cœur de fouiller dans les documents relatifs à ce grand peuple d'Arménie; des journaux et relations de voyages ont bien dit quelques mots sur les Arméniens et leur pays, mais une histoire proprement dite de l'Arménie manquait encore. Rév. P. Jacques Dr Issaverdens, le savant Mekhithariste de Venise, vient de combler cette lacune et de satisfaire au désir non seulement des érudits et des chercheurs, mais de tout le monde lettré, en écrivant cette histoire d'Arménie.

Pour que ce nouveau livre soit accueilli avec plus d'empressement, il est illustré de soixante-trois figures, hors texte, de différents artistes célèbres. L'édition est du format grand in-4°.

L'ouvrage entier, composé de 3 grands volumes, se vend 100 francs aux bureaux du journal l'Arménia, à Marseille. Franco 110 francs.

ARMENIA AND THE ARMENIANS

Being a sketch of its
Geography and Civil history
BY
R. Dr. ISSAVERDENS
Member of the Armenian Institution
and Academy of St. Lazaro
at Venice.
SECOND EDITION.
1878

Is to be sold in the Armenia's office. Price 5 francs and 50 centimes (4 sh. 5 pen), free of postage.

Հետեւեալ գիրքերն կարելի է ստանալ Արմենիայի խմբագրատունէն, իրենց առջեւ նշանակուած գիներով և փոստի ծախքը խմբագրատունէն վճարուելով:

Արժէքը կանխիկ չվճարուած՝ գիրքը զրկուի:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՔՇՈՒՆԵՐԻ Մ. ՓՈՐՓՈՒԳԱԼԵԱՆ
Ա. ՀԱՅ ԴԻԻՅԱԶՆՈՒՂԻ ՄԸ (սպառած):
Բ. ՀԱՅ ԴԻԻՂԱՅԻ (սպառած):
Գ. ՍԱՂՄՈՍ ԽՐԱՅԷԼԻ (Հայաստանի ազատութեան ցանկացող մի Հայի մաղթանքներն և մտածումներն են Սաղմոսի ոտով գրուած): 40 սնթ:

Դ. ԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆ ՊՈՒԼՂԱՐԻՈՅ ԵՒ ԿԵՆՍԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ ՊՈՒԼՂԱՐ ԱՊՍՏԱՄԲԱՊԵՏԱՅ (Պուղար ազգին իբր ազատութիւն ձեռք բերելու համար մէկ դարէ ի վեր արած ջանքերի խիստ հետաքրքրաշարժ նկարագրութիւնն է): 1 ֆր. 50 սնթ:

Ե. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԹՇՈՒՆԵՐԻ. — Հայաստանցիների թշուառութեան գլխաւոր պատճառներէն մին եղող պանդըրութիւնը մեր ազգային նորընտիր վիպասանի գրչին նիւթ եղած է ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԹՇՈՒՆԵՐԻ անուն վէպին մէջ, իրական կեանքէ առնուած այդ վէպ որ մաս առ մաս կը հրատարակուէր Արմենիայի մէջ, առանձին տետրակով ևս հրատարակուած է այժմ և կը ծախուի Մեծ Հեղինակին Պարոն Միլտիլ թիւթիւն: Երէքի մօտ, ինչպէս նաեւ Արմենիայի խմբագրատունը): 1 ֆր. 20 սնթ:

Զ. ԴԱՄԱՐ ԲԱԹԻՊԱՆ-ԺՈՂՈՎԴԴԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՅԱՐԱՆ յետ այբուբենն աւարտեալն: (Մեծանուն հայ բանաստեղծին վերջերս գրած ազատաշունչ ընտիր ոտանաւորներէն 3ը՝ որոնք իւր «Բանաստեղծութիւններ»ի հաւաքածոյին մէջ չեն գտնուիր, առանձին տետրակով հրատարակուած են): Այս տետրակէ որի շահը բարեգործական մի նպատակի յատկացած է, 50 հատը մէկ անգամէն գնողին կը տրուի 50 հատը 2 ֆրանք 50 սնթ: Իմի, որ ըսել է հատը 5 սնթ: Իմ կամ 10 փառա թրքական: Հատով կը ծախուի 0.10 սնթ:

ԻՄ ՀԱՅՐԱՍՊԱՆ ԸՆԿԵՐԸ (Կ. ՊՈԼՍՈՅ ՀԱՅՈՅ ԿԵԱՆՔԷՆ ԱՌՆՈՒՄՇ ՄԻ ԻՐԱԿԱՆ ՎԷՊ)

ԳՐԵՑ ԱՊԼԱՄԵՐԻՊ

Այս հետաքրքրաշարժ գրուած կը ներկայացունէ ընտանեկան տխուր պատկերներէ մին ուր կը տեսնուի թէ անբարոյական մի հայր իւր ապականուած վարքուրարքով որչա՛փ չարիքների պատճառ դարձած է և վերջ ի

վերջոյ ինք ալ իւր սրբու ձեռքով սպաննուած և անհետացած է աշխարհէ:

Կը ծախուի Արմենիայի խմբագրատունը, գին 1 ֆրանք, փոստի ծախքը խմբագրատունէն վճարուելով:

Հայոց Հայրենասիրական Միութեան
Ս. Հրատարակութիւն

ՎԱՐԴԱՊԵՏԱՐԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆ

«Հայրենասիրական Միութեան» հրատարակած այս վարդապետարանի մէջ համառօտ կերպով բացատրուած է թէ իւրաքանչիւր Հայրենասէր Հայ ինչ իղձեր պէտք է ունենայ և ինչ պարտքեր ունի կատարելու:

Գինն է 20 սնթ: Իմ և կը ծախուի Արմենիայի խմբագրատունը: Մէկ անգամէն 20 օրինակ գնողը կը վճարէ 3 ֆրանք և 50 սնթ: Իմ միայն, փոխանակ 4 ֆրանքի: Փոստի ծախքը կը վճարուի «Հայրենասիրական Միութեան» կողմէն:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՔՇՈՒՆԵՐԻ Մ. ՓՈՐՓՈՒԳԱԼԵԱՆ Ե

ԼԻՆՁԻ ՕՐԷՆԲԸ
ՏԱՃԿԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՈՒՄ
(Պատկեր մօտիկ ապագայից)

ՊՐԵՑ Մ. Պ. (Այս տետրակի մէջ ցոյց կը տրուի թէ բռնաւորների և ազգամասնիչ Հայերի գաղափարները ինչպէս պէտք է տեսնուի այնպիսի երկրների մէջ ուր օրինաւոր և արդարադատ կառավարութիւն չկայ):

Մէկ օրինակ գինն է 20 սնթ: Իմ 20 օրինակը 3 ֆրանք և 50 սնթ: Իմ փոստի ծախքը կը վճարուի Արմենիայի խմբագրատունէն:

KAISER & CHOMET ՀԱՅՈՒՍԻ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆ 11, Rue Paradis MARSEILLE

Այս տուն որ լաւ ծանօթ է տեղի Հայերին, կը յանձնարարենք իր ընտիր կերպանների, շքեղ ձեւի և խնամով կարուածքին համար:

Չափաւոր գիններ:

ՏԵՐԻՔ ՄՕՐՍ ԵՒ ԸՆԿ.
ՍԵՂԱՆԱՒՈՐԳ
426 ՄԵՅ, Փիլեքս փողոցի անկիւնը
ՈՒՍՏՐԸ (Worcester Mass.
U. S. America)

Ոոյն դրամատան գիւմոյ Հայեր՝ Կ. Պոլսոյ և Բարբերգի մէջ անգղիական և գաղղիական սակիով վճարելի փոխանակագիր կը նաև ստանալ յոյժ շահաւոր պայմաններով:

Փորձեցէք և գոհ պիտի ըլլաք:

ՏԵՐԻՔ—ԻՄՍԱԳԻՐ
Մ. ՓՈՐՓՈՒԳԱԼԵԱՆ
Le Gérant: FÉLIX ENFANTIN.

ՄԱՐՍԵՅԼ
Հայերէն տպարան Մ. Փոքրագլխակի
Marseille. — Imprimerie du Midi, M. SCHICKLER
rue Vacon 50.